

Uimit de Hristos

Călătoria mea de la iudaism la Ortodoxie

PR. JAMES A. BERNSTEIN

Traducere din limba engleză și note de
DRAGOȘ DÂSCĂ

Ediție îngrijită de
PROTOS. LECT. DR. VASILE BÎRZU

Colecția *Apologetica*

Seria *Convertiri*

4

Carte tipărită cu binecuvântarea Înaltpreasfințitului

Mitropolitul Moldovei și Bucovinei

DOXOLOGIA
Iași, 2021

Cuprins

Binecuvântare	13
Cuvânt înainte	17

PARTEA I

ACOLO NU ERA MESIA PE CARE ÎL AȘTEPTAM

Cap. 1 Crescut în umbra Holocaustului	21
Rădăcinile noastre ierusalimitene	22
Trăind printre neamuri	23
Magazinul de dulciuri al lui Ike	24
Sunetele orașului	26
Hai să batem mingea!	27
Senzația că ceva rău pândește din umbră	28
Campion la șah	31
Destinul providențial al evreilor	32
Cap. 2 Convertirea mea	39
Prima posibilitate	40
A doua posibilitate	43
A treia posibilitate	44
Punctul de cotitură	44
Sfintele Scripturi aruncate la gunoi	46
Greva foamei	47
O vizită la un avocat de pe Wall Street	48
Cap. 3 Este Hristos Dumnezeu?	51
Iisus iartă păcatele	52

Iisus primește închinarea	53
Hristos a înviat din morți	55
Hristos este „Eu sunt Cel ce sunt”	56
Prima mea biserică	58
Darul vorbirii în limbi	58
Propovăduirea în public	60
Cap. 4 Descoperind profețiile despre Hristos	61
Profețiile din Sfintele Scripturi	62
Un neam ales și nașterea unui popor	63
O strădanie titanică	65
Profeții embrionare care s-au dezvoltat	66
Când trebuie să vină Mesia?	67
„Săptămânile” Profetului Daniel	69
Mesia, Fiul lui David	70
O carte din secolul al II-lea despre profeție	72
Robul pătimitor	72
Isaia 52	73
Psalmul 21	77
Cap. 5 Anii de facultate	81
Expoziția mondială	82
Mișcarea pentru drepturi civile	83
Marea pană de curent din 1965	84
Cap. 6 În Țara Sfântă	89
Un trădător în mijlocul poporului meu	89
Întâlnirea cu bunica mea	90
Războiul de Șase Zile	91
„Ne vom sinucide!”	92
Vechiul Ierusalim	94
Cum rămâne cu Vechiul Israel?	94
Mai sunt evreii poporul ales al lui Dumnezeu?	95
Taina orbirii lui Israel	96
Întoarcerea în America	98

PARTEA a II-a

DESCOPERIND BISERICA

Cap. 7 Activitățile protestante evanghelice	103
Războiul din Vietnam	106
Frăția creștină <i>InterVarsity</i>	108
<i>Evrei pentru Iisus</i>	110
Iubire, nu poftă trupească	112
<i>Mișcarea pentru Iisus</i>	114
Teatrul de stradă creștin	116
Cap. 8 De ce Scripturile nu sunt îndeajuns?	121
Un vălmășag de doctrine confuze	122
Strădania de a înțelege	125
Biblia Apostolilor	126
Primele scrieri creștine	127
Cine a decis?	129
Om și Dumnezeu	130
Chestiunea autorității	131
Biserica Noului Testament	132
Cuvântul lui Dumnezeu în Tradiția orală	133
Ce a fost mai întâi?	134
Cap. 9 Închinarea în Biserica primară	137
O neîncredere profundă în romano-catolicism	137
Modul de închinare al primilor creștini era liturgic și sacramental	140
Cum se închinau primii creștini?	142
Contează cum se închinau primii creștini?	144
Caracterul central al Euharistiei	145
Cap. 10 Un nou angajament	149
Nunta noastră	152
Cap. 11 Cum am aflat Biserica cea adevărată	159
Limitarea Comuniunii	160

Doctrina creștin-ortodoxă	161
Morala creștin-ortodoxă	164
Ascultarea creștin-ortodoxă	166
O unitate sfărâmată	168
Comuniunea și Împărtășania în Biserica Ortodoxă	172
Cap. 12 Ortodoxia iudaică și Ortodoxia creștină	175
Cultul în Scriptură	175
Descoperind rădăcini creștine	178
Biserica din Țara Sfântă	180
Redescoperindu-L pe Dumnezeuul evreilor	181
Redescoperind adevărata noastră Jertfă	183
Redescoperind mistica iudaică	184
Redescoperind bucuria Domnului	186
Venind acasă	188
Cap. 13 Ce s-a întâmplat cu Biserica iudeo-creștină apostolică?	191
Nazarinenii	192
Două mișcări iudeo-creștine	192
Exodul	193
Un creștinism al neamurilor	195
În abis	196
Mai departe, către nord	198
Momentul de cotitură	199
Unde sunt urmașii nazarinenilor?	199

PARTEA A III-A

DESCOPERIND TAINILE MÂNTUIRII

Cap. 14 Cât de căzuți suntem?	205
Înapoi la New-York	206
Este moartea de la Dumnezeu?	208
Cât de căzuți suntem?	212
Ce s-a moștenit din păcatul strămoșesc?	214

Consecințele de durată ale teologiei lui Augustin	217
Prietenii noștri devin ortodocși	219
Hirotonia mea	221
Cap. 15 Ce nu este mântuirea:	
soluții la probleme ce nu există	225
Va da diavolul socoteală?	225
Plata pentru împlânzirea unui Dumnezeu mânios	227
Indulgențele: pedeapsă sau remediu?	231
Teoria ispășirii prin substituirea pedepsei	233
Păcătoșii în mâinile unui Dumnezeu mânios	233
Prea greu de îndurat: teoria ispășirii prin modelul moral și prin cel al exemplului	237
Scopul rânduiei jertfelor	238
Împăcare sau ispășire?	242
Cap. 16 Ce este mântuirea?	245
Dumnezeul „iubitor de oameni”	246
Diagnosticând boala păcatului	248
Limbajul mântuirii în Noul Testament	249
Limbajul mântuirii la Sfântul Atanasie cel Mare	255
Ceea ce nu este asumat nu este vindecat	256
Cap. 17 Dumnezeu S-a făcut om pentru ca omul să devină dumnezeu	263
Întoarcerea în Țara Sfântă	263
Dincolo de iertare	265
„Eu am zis: dumnezei sunteți” (Ioan 10, 34)	266
Euharistia: dumnezeiesc și omenesc	270
Pentru a te umple trebuie să te golești	271
Cunoașterea de Dumnezeu este progresivă	272
Cap. 18 Este Dumnezeu smerit?	275
Dumnezeu: unitate compusă sau unitate absolută?	276
Bunăvoința lui Dumnezeu: Întruparea Sa	277
Unul din Treime a pățimit în trup	279

Smerenia: virtute sau slăbiciune?	282
Mijloace prin care să dobândim smerenia	284
Cap. 19 Focul dumnezeiesc al iubirii lui Dumnezeu	289
Focul iadului este material sau spiritual?	290
De ce există raiul și iadul?	293
Râul de foc	295
Inimi de ceară sau de lut?	296
Focul dumnezeiesc curățește	299
Dumnezeu nu încetează niciodată să ne iubească pe toți	301
Concepția Scripturii despre Judecată	303
Porțile iadului sunt încuiate pe dinăuntru	305
Din slavă în slavă: desăvârșirea care crește	307
Înăuntrul focului divin al iubirii lui Dumnezeu	309
Note bibliografice	313

BINECUVÂNTARE

Uimit de Hristos este o autobiografie, o istorie intelectuală și povestea unei convertiri; mai mult, este o carte ce conține o viziune duhovnicească și teologică, adresându-se oamenilor din sfere diferite ale societății. Această viziune este centrată pe Dumnezeu cel viu, revelat în Iisus Hristos, Cel care este împlinirea Vechiului Testament, viața celor credincioși, nădejdea celor fără de nădejde și țelul celor care se străduiesc să propovăduiască Evanghelia în toată deplinătatea sa.

Dorința și nevoița părintelui James pentru a-L cunoaște pe Dumnezeu l-au dus de la iudaism la creștinism, trecând prin cultele evanghelice, mișcarea *Evrei pentru evrei*, și strădaniile unei comunități de evanghelici de a cunoaște care este Biserica creștină autentică. Experiența sa întrunește un spectru fascinant de curente culturale și religioase din ultima jumătate a secolului al XX-lea.

Născut în umbra Holocaustului, părintele James Bernstein a crescut în New York, a urmat colegiul în Queens, a locuit în Israel chiar în timpul Războiului de Șase Zile și a făcut parte din *Mișcarea pentru Iisus* și cultura hippie din zona San Francisco Bay, la începutul anilor șaptezeci. Ulterior s-a implicat în grupul născut din campania *Campus Crusade* care a devenit Biserica Evanghelică Ortodoxă, comunitate care avea ulterior să îmbrățișeze Ortodoxia. A fost primit în Biserica Ortodoxă din America (OCA) înaintea celorlalți evanghelici ortodocși și a urmat cursurile de Teologie la Seminarul „St Vladimir” din New York. Aici s-au intersectat drumurile noastre, mai întâi în Bay Area și apoi la „St Vladimir”. După finalizarea cursurilor de Teologie s-a transferat în eparhia antiohiană și a fost hirotonit, fără a pune capăt misiunii creștine alături de prietenii săi din mișcarea evanghelică

ortodoxă. El continuă și astăzi să lucreze în acest context, așa cum a evoluat acesta în ultimii douăzeci de ani.

Această carte este mai mult decât o autobiografie, părintele James dezvăluindu-ne pașii pe care i-a urmat în urcușul său duhovnicesc și intelectual. Vasta sa experiență și educație oferă cărții o perspectivă unică. Plecând de la moștenirea sa iudaică, el a cercetat rădăcinile semitice ale creștinătății, observând cât de mult se află în contrast cu conceptele culturale ale creștinismului apusean în care majoritatea dintre noi am fost crescuți. Studiind prorociile Vechiului Testament, el a înțeles că creștinismul ortodox este adevărata împlinire a iudaismului și că Vechiul Legământ este împlinit în Hristos – Mesia Cel făgăduit popoului evreu; a înțeles că a existat o continuitate în experiența și închinarea la Dumnezeu cel Viu revelat de Domnul nostru Iisus Hristos.

Nu cunosc altă carte care să se ocupe atât de cuprinzător cu procesul intelectual și spiritual al convertirii de la iudaism la Ortodoxie. Ea este de o importanță deosebită nu numai pentru evreii care vor să afle mai mult despre Ortodoxie sau se gândesc la convertire, ci și pentru majoritatea evanghelicilor contemporani care au o puternică orientare fie spre iudaism, fie spre sionism. Autorul demonstrează că *creștinismul ortodox este împlinirea iudaismului ortodox și astfel, adevăratul lui succesor*, în timp ce curentul iudaizant al protestantismului este dăunător pentru amândouă.

De asemenea, autorul oferă o excelentă prezentare a tranziției sale intelectuale și spirituale de la protestantismul evanghelic, cu ale sale rădăcini adânci în Tradiția apuseană, la Ortodoxie. Părintele James nu doar că răspunde la întrebările pe care evanghelicii le pun cu referire la liturghia ortodoxă, Taine, sfinți, dar demonstrează și caracterul negativ al principiilor fundamentale ale culturii creștine apusene: concepțiile augustinienne și anselmiene care au diferențiat și, mai apoi, au divizat Apusul de întreaga Biserică Ortodoxă Catholică. Din rândul acestora fac parte păcatul originar, extazul mistic, mântuirea, rolul iadului și al pedeapsei divine – focul divin al iubirii lui Dumnezeu.

Abordând din punct de vedere teologic aceste învățături occidentale fundamentale, Părintele James demonstrează că Ortodoxia deține o învățătură despre Dumnezeu și mântuire

radical diferită și mult mai sănătoasă decât cea propovăduită de religia populară americană, atât de condiționată de factorii culturali moderni. A deveni creștin ortodox nu înseamnă a fi de acord cu câteva învățături de credință suplimentare, cum ar fi cinstirea Sfintei Fecioare Maria sau a numi *theosis** mântuirea. Convertirea necesită o schimbare radicală nu doar a religiei sau denotației din care respectiva persoană face parte, ci chiar a modului de a gândi despre Dumnezeu. Modul în care gândim despre Dumnezeu condiționează experiența Lui de către noi. Convertirea la Ortodoxie înseamnă schimbarea principiilor noastre fundamentale pentru a ne deschide deplin marii taine a iubirii, milei și prezenței lui Dumnezeu. Noi, oamenii moderni, trebuie să lepădăm concepția apuseană despre Dumnezeu și mântuire; ea împiedică trăirea lui Dumnezeu și înalță obstacole pe calea către mântuire.

Una dintre marile calități ale cărții de față este că nu a fost scrisă ca o lucrare polemică sau apologie (deși aceste nuanțe nu lipsesc!), ci ca o mărturisire despre împlinirile personale pe calea urcușului duhovnicesc și intelectual. *Uimit de Hristos* este o provocare adresată nouă, oamenilor de astăzi, îndemnându-ne să ne cercetăm convingerile teologice și spirituale și astfel să pășim pe calea pocăinței, înnoindu-ne mintea și inima pentru a urca mai cu credință în cunoașterea duhovnicească, îmbrățișați fiind de focul necreat al iubirii lui Dumnezeu.

† JONAH,
Mitropolit a toată America și Canada
(Biserica Ortodoxă din America)

* Îndumnezeire. [n.tr.]

CUVÂNT ÎNAINTE

Îmi îndrept recunoștința sinceră către cei care mi-au vorbit prima oară de iubirea lui Hristos, îndeosebi către fratele meu Solomon, și vecinii mei din copilărie din Queens (New York), George Linkus și Tom Carruba și familia; de asemenea, îi sunt recunoscător lui Moishe Rosen, care a fost primul care m-a provocat să-mi păstrez identitatea de evreu în calitate de creștin.

Îmi exprim adâncă prețuire față de cei care, pe când locuiam în Berkeley (California), m-au introdus în Ortodoxie, în special față de diaconul Jeremiah Crawford și părintele Jack Sparks.

Sunt îndatorat față de cei care m-au încurajat să scriu această carte și au facilitat apariția ei: editorii pr. Peter Gillquist, Mary Vaughn Armstrong și Katherine Hyde; Carla Zell și toți membrii colectivului editorial de la Conciliar Press; ca și față de părintele stareț Jonah Paffhausen, Gary McGinnis și Peter Chopelas.

Mulțumesc din inimă celor care m-au impulsionat să nu îmi neg moștenirea evreiască după convertirea la Ortodoxie: vrednicul de pomenire părinte John Meyendorff, părintele Thomas Hopko, profesorul Veselin Kesich și Înaltpreasfinția Sa, mitropolitul Kallistos (Ware).

Îmi exprim profunda recunoștință față de cei din Israel care sunt creștini ortodocși provenind din neamul evreiesc, care au sădit în mine nădejdea rodirii unei expresii iudaice contemporane a credinței creștin-ortodoxe, în special față de părintele Alexander Winogradsky din Ierusalim.

Aduc mulțumiri Parohiei mele „Sfântul Pavel” din Brier, Washington (Biserica Ortodoxă Antiohiană) care de peste șaptesprezece ani îmi este cu adevărat o familie; mulțumesc Înaltpreasfințitului mitropolit Philip (Saliba) și Preasfințitului episcop Joseph

(Al-Zehlaoui); mulțumesc Arhiepiscopiei antiohiene creștin-ortodoxe care, deși are profunde rădăcini arabe, m-a primit cu iubire și cu brațele deschise.

În sfârșit, mulțumesc cu recunoștință soției mele, Bonnie și celor patru copiii ai noștri: Heather și soțului ei, părintele David Sommer, Holly, Peter și Mary și soțului ei, James D. Curry, care m-au încurajat atât de-a lungul anilor, cât și în scrierea acestei cărți. Nu aș fi putut să o scriu fără ajutorul vostru.

Protoiereu JAMES A. BERNSTEIN
Lynnwood, Washington, 5 iulie 2007

Capitolul 1

CRESCUT ÎN UMBRA HOLOCAUSTULUI

Mă trezesc brusc la zgomotul pe care o cărămidă l-a făcut spărgând geamul uriaș al magazinului nostru. Dormeam împreună cu părinții mei, Isaac și Belle, în dormitoarele aflate chiar în spațele magazinului nostru cu dulciuri din Queens, New York. O ușă șubrezită din lemn era tot ceea ce ne despărțea de magazinul în care familia muncea în timpul zilei.

Am auzit țipete venind dinspre magazin, iar tata, pe care toți îl numeau Ike, a ieșit fugind către acea direcție în timp ce mama striga: „Ike, ai grijă! Ike, ai grijă!”. Apoi a urmat profanarea, voci care urlau: „Evrei ticăloși!”, „Plecați de aici, jidanilor!”, „O să vă omorâm!”.

Părea un coșmar. Unde mă aflam? Eram oare în timpul Germaniei naziste? Nu mă aflam în bastionul urban evreiesc al orașului New York? Când m-am ridicat din pat și m-am apropiat cu grijă de ușă, am văzut mai mulți tineri care încercau să îl rețină pe omul care săvârșise fapta nelegiuită. Evident, băuse prea mult în barul de peste stradă și se hotărâse să își îndrepte furia împotriva noastră.

În timp ce îl duceau pe acesta departe, tatăl meu, a cărui limbă natală era idiș, a strigat: *Meshuggener!* („Nebunule!”).

Mama și tata vorbeau adesea unul cu celălalt foarte animat, gesticulând unul către celălalt. Ca să fie siguri că nu înțeleg, ei alternau dialectul idiș cu ebraica. Pentru ei era important ca eu să fiu ferit de norii negrii amenințători ai trecutului sinistru, astfel că vorbeau doar în engleză cu mine, ca și cum, oarecum, aceasta m-ar fi putut ține departe de cunoașterea acestor lucruri. Dar oricât ar fi încercat, ei nu puteau ține ascuns totul de mine fiindcă

blestemele le înțelegeam. Și în clipe precum acestea aveam impresia că blestemele însumau mare parte din cuvintele lor.

Câteva săptămâni mai târziu o fotografie a omului care ne hărțuise era afișată pe prima pagină a ziarelor principale din New York. După ce a spart geamul nostru, a ucis și un om iar acum se făcea apel la poliție ca să-l prindă. A încercat să scape dar a fost prins de un singur polițist care s-a nimerit să fie chiar propriul său frate... Această știre a devenit subiect de discuție în tot orașul.

Rădăcinile noastre ierusalimitene

În ciuda unor astfel de incidente, familia mea iubea America și mai ales orașul New York. Tata se născuse în Vechiul oraș al Ierusalimului pe când Israelul era încă cunoscut drept Palestina și primise o educație menită să facă din el un rabin hasidic ultra-ortodox*. A primit certificatul de numire de la însuși rabinul șef al comunității evreiești ashkenazi din Palestina, Rabi Chaim Iosif Sonnenfeld, care este considerat a fi un mare înțelept evreu. Mișcarea hasidică s-a dezvoltat în Europa de Est în secolul al XVIII-lea ca reacție la excesivul accent intelectualist predominant în mare parte în iudaism. Hasidicii ortodocși puneau accent pe misticism, pe o spiritualitate exuberantă, voioasă, iar înțeleptul era considerat un făcător de minuni.

Părinții mamei erau, de asemenea, evrei ortodocși. Ei proveneau din Letonia din facțiunea opusă hasidismului, numită *Mitnagdim*, ebraicul pentru „oponenți”. Mama s-a născut în Pittsburgh, Pennsylvania. Părinții săi și ai tatălui meu se cunoscuseră în Ierusalim și au aranjat ca mama și tata să se căsătorească. Așa se proceda pe vremuri. Nu mă plâng, fiindcă din unirea lor am apărut eu, Arnold NMN Bernstein. (NMN de pe buletinul emis de Serviciul populației era abrevierea pentru *No Middle Name* [„Fără nume mijlociu”]. Majoritatea bărbaților evrei nu aveau nume mijlociu.)

* Iudaismul conservator. [n.tr.]

În 1932, pe când călătoreau spre Statele Unite pe un vapor din Țara Sfântă, mama a coborât în Italia și a luat trenul către Bremen, Germania, trecând și prin Berlin. În această călătorie a auzit și a văzut lucrurile teribile ce se săvârșeau împotriva evreilor. Aceasta a pus-o în alertă maximă.

În același an s-a măritat cu tata în Minnesota, unde, un an mai târziu s-a născut și fratele meu, Sol. În 1935 s-au mutat toți trei în Palestina unde au locuit timp de șase ani. Înainte de izbucnirea celui de-al Doilea Război Mondial mama a spus că avioanele naziștilor zburau deasupra Ierusalimului și că Marele Muftiu al Palestinei stârnea întreaga Arabie împotriva evreilor. Simțind că era prea periculos ca să mai locuiască în Țara Sfântă, ea l-a ascultat pe tata și s-au întors în America.

Așadar, în 1941, ea, tata și cu fratele meu, Sol, care este cu treisprezece ani mai mare ca mine, au luat ultimul vapor care pleca din Palestina cu destinația America. Pe atunci era prea periculos să traversezi Marea Mediterană și Oceanul Atlantic de Nord și, prin urmare, s-au îmbarcat într-un port de la Marea Roșie pe un vapor egiptean care mergea de-a lungul Africii de Sud, Oceanului Atlantic, către America de Sud și apoi o lua spre nord, către portul New York. Atunci a câștigat mama experiență în îndepărtarea lindinilor (ouă ale păduchilor de cap) din părul său și al lui Sol cu niște piepteni cu dinți foarte fini, pe care îi zdrobea apoi cu degetele. Acesta a fost un meșteșug pe care, cumva, l-a folosit și în Lumea Nouă, unde, cu mâinile goale zdrobea cu nonșalanță hoarde nesfârșite de gândaci de New York.

Trăind printre neamuri

Deși crescut în New York, eu m-am născut de fapt în Spitalul Sparrow din Lansing, Michigan, pe data de 6 mai 1946. Când eram doar de câteva luni ne-am mutat la New York, noul nostru „pământ al făgăduinței”.

Războiul și Holocaustul l-au zdruncinat foarte mult pe tata. L-a făcut nu doar să renunțe să mai fie un evreu ortodox practicant, dar, de asemenea, și-a pierdut și credința în Dumnezeu. Nu mai putea sluji ca rabin cu conștiința împăcată. Pe când se afla în această

stare de deznădejde, a cumpărat într-un cartier – Woodhaven, Queens, locuit în mare parte de neamuri* – ceea ce mai târziu avea să se numească Magazinul de dulciuri al lui Ike.

Vecinii noștri erau în majoritate imigranți aflați la a doua generație din Italia, Irlanda, Germania și Europa de Est – un adevărat creuzet. Peste stradă se afla Liceul „Franklin K. Lane” care avea 5.000 de elevi. O treime erau afro-americani din Brooklyn, o treime erau de origine portorică, iar o treime erau albi din vecinătatea liceului. Ce amestec!

Magazinul de dulciuri al lui Ike

Magazinul de dulciuri nu a fost a doua mea casă; a fost prima. Aici îmi petreceam cea mai mare parte a orelor dimineții când nu mă aflam la școală. Magazinul avea o teșghea lungă și scaune înalte rotunde și pivotante.

Primul val de clienți, din cele trei, sosea între orele șase și nouă în fiecare dimineață. În drumul lor către trenuri și autobuze, oamenii își cumpărau în fiecare dimineață ziare și cafea. Puteam intui care erau înclinațiile lor politice și sociale după ziarele pe care le cumpărau. *Wall Street Journal* era pentru cei care lucrau în domeniul financiar, care aveau tendința să fie republicani conservatori; *New York Times* era pentru cei mai sofisticați, care doreau o analiză mai profundă a știrilor internaționale și care aveau tendința de a fi mai liberali; *Mirror Journal American* și *Herald Tribune* erau pentru cei care doreau mai mult știri locale într-un stil mai puțin sofisticat și care aveau tendința de a se afla pe calea de mijloc în preferințele politice.

New York Daily News era un ziar conservator, populist și amator de senzațional, scris într-un stil foarte simplu. Acesta era ziarul ales de vecinii noștri care considerau că prezintă adevărul fără perdea. Ziarele de limbă străină erau de folos numeroșilor imigranți europeni, în principal italieni. Tata citea două ziare scrise în idiș – *The Forward* și *The Day*. Numărul ziarelor îl depășea pe cel al echipelor de baseball înscrise în Ligă.

* Autorul folosește sintagma biblică „neamuri”, eng. *gentiles*. [n.tr.]

Țigările, de asemenea, se vindeau bine, fiind cumpărate mai ales de navetiștii locali care își făceau astfel plinul pentru o zi de muncă. Oamenii fumau peste tot – în magazinul de dulciuri, în trenuri și autobuze, la locul de muncă și în birouri, în restaurante, camere de hotel, chiar și în avioane.

Cel de-al doilea val de clienți sosea în jurul prânzului, între orele unsprezece și treisprezece. Uneori, aveam impresia că cei cinci mii de elevi de la liceul de vis-a-vis încercau să pătrundă în magazin cu toții simultan. Alegeau fie o băutură carbogazoasă, fie chipsuri sau diferite dulciuri – prânzul standard al unui licean. De asemenea, vindeam multe rechizite școlare, dar și reviste, veșnic popularele benzi desenate și fotografiile cu jucătorii de baseball. Vai, dacă mi-aș fi păstrat rezerva de benzi desenate și fotografiile cu jucători ce era tot mai crescândă și abundentă, astăzi aș fi un om bogat...

Vremea prânzului era momentul din zi când trebuia să fim cel mai vigilenți, fiindcă atunci puștii din cartier, dacă aveau oportunitatea, furau pe rupte. Odată, în timpul unei bătaii cu pumnii în spatele magazinului nostru menită a-i distrage pe tata și pe Sol, fratele meu, doi bărbați care se aflau în fața magazinului au intrat și au ridicat uriașa mașină de încasat, au fugit și au cărat-o cu greu printre mulțime. Aceasta nu era o mașină de încasat obișnuită. Era printre cele mai mari din câte fuseseră făcute, colorată auriu, acoperită toată cu clape și manete, și scotea un sunet ca de clopoțel când clapele erau apăsatate. Era atât de grea încât hoții nu au putut ajunge prea departe. Când tata i-a ajuns, hoții au lăsat-o jos și au fugit. După aceasta, pentru mai multă siguranță, mașina a fost legată de un perete cu un lanț mare din fier.

Greutatea mașinii de încasat se datora, în parte, argintului curat din care erau făcute monezile dinăuntrul ei. Clienții aveau tot felul de monezi vechi din argint, mare parte din ele croindu-și drum în propria mea colecție de monezi. Am primit dolari vechi din argint, bucați de doi sau trei cenți, monezi de cinci, de douăzeci și cinci și de cincizeci de cenți – chiar și una de cincizeci, de argint, într-o stare deplorabilă.

Cel de-al treilea val de clienți sosea în drumul lor de la serviciu spre casă. Adesea ei cumpărau ediția de seară a lui *Daily News* împreună cu calmante [antiacide]. Ofeream mai multe feluri de